

Рівненський державний гуманітарний університет
Історико-соціологічний факультет

ІСТОРІЯ ОЧИМА МОЛОДИХ ДОСЛІДНИКІВ

Матеріали регіональної науково-практичної
конференції молодих вчених, аспірантів,
здобувачів, магістрантів

Випуск III

Рівне – 2008

УДК.930.1
ББК 63
I - 90

Історія очима молодих дослідників. Збірник наукових праць.
Випуск 3 / Редкол.: В.Шеретюк, Л.Галуха, П.Савчук, Р.Давидюк. –
Рівне: РДГУ, історико-соціологічний факультет, 2008. – 287 с.

Збірник містить результати наукових пошуків з актуальних
проблем української та світової історії, виголошені на регіональній
науковій конференції молодих вчених, аспірантів, здобувачів,
магістрантів 13 грудня 2006 року (Рівне, РДГУ, історико-соціологічний
факультет).

Редколегія:

Шеретюк В.М. – голова редколегії, кандидат історичних наук, доцент
Галуха Л.Ю. – заступник голови редколегії, кандидат історичних наук,
доцент
Савчук П.О. – кандидат історичних наук, професор
Давидюк Р.П. – кандидат історичних наук, доцент

Літературне редагування:

Бородинська Л.І. (розділи 1,3)
Кревська Г.А. (розділ 2)
Тимочко І.Б. (розділ 1)

Рецензенти:

Троян С.С. – доктор історичних наук, професор
Жилюк С.І. – доктор історичних наук, професор

Рекомендовано до друку Вченою Радою Рівненського державного
гуманітарного університету (протокол № 11, від 27.06.2008 р.)

© Історико-соціологічний факультет РДГУ
© Українське історичне товариство при
історико-соціологічному факультеті РДГУ

Хоча об'єктивно деякі реформи „освіченого абсолютизму” сприяли розвитку капіталістичного устрою, в практичній діяльності „освічених монархів” переважали феодально-деспотичні риси. Несумісність принципів Просвітництва з абсолютистським режимом найбільш чітко проявилась в Пруссії за Фрідріха II. В тих же випадках, коли реформи набували вже чіткий буржуазний характер, вони викликали рішучий протест феодальних кіл і в кінцевому результаті не втілювалися в життя. Взагалі політика „освіченого абсолютизму” мала успіх тільки в тих країнах, де буржуазія досягла порівняно невеликого ступеня розвитку. Але і там період „освіченого абсолютизму” виявився дуже короткотрасним: в умовах революційного зламу феодально-абсолютистського устрою, проведеного Великою французькою революцією, європейські монархи завершили „ліберальні” починання в дусі „освіченого абсолютизму”, розпочавши майже скрізь політику відкритої феодальної реакції.

Джерела та література

1. Дейвіс Н. Європа: історія. – К.: Основи, 2001.
2. Ивонин Ю.Е. Фридрих II Гогенцоллерн и Иосиф II Габсбург // Вопросы истории. – 2003. – № 10.
3. Історична наука: Термінологічний і понятійний довідник. – К.: Вища школа, 2002. – С. 5-6.
4. История Европы с древнейших времён до наших дней, т. 6: гл. ред. З.В.Удальцова. М.: Наука, 1988.
5. Папенко Н. Про критерії західноєвропейського абсолютизму та абсолютної монархії // Історичний журнал. – 2006. – № 1.

УДК 94 (477.82):338.43.01/2(437.1/2)

Шмид О.П.,
аспірант кафедри історії
України РДГУ
Науковий керівник:
доц. Шеретюк В.М.

ЧЕСЬКА АГРАРНА КОЛОНІЗАЦІЯ ВОЛИНИ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ СТ.

В другій половині ХІХ століття колонізація Волині іноземними переселенцями за своїми темпами набула масового характеру. Якщо залюднення краю євреями, поляками, німцями та росіянами, вже мало певну традицію, то міграційний потік чеських переселенців в середині ХІХ століття тільки розпочинався.

Переселенський рух чехів був детермінований багатьма економічними та політичними чинниками. Буржуазна революція 1848 р. пришвидшила розвиток ринкових відносин в економіці. В середині ХІХ ст. Чехія була головним виробником сталі, чавуну та єдиним районом добування коксівного вугілля в Австрійській імперії. Водночас, понад 30% чеських селян були батраками й сільськогосподарськими робітниками [8; 122]. Непомірні податки призводили до пауперизації багатьох селянських родин. Значно загострилось також національне питання. В 1867 р. на карті Європи постає Австро-Угорщина, що означало кінець надіям чеської буржуазії на автономію. Частина зубожілого чеського населення схиляється до пошуків кращого життя за кордоном.

В цей час у Росії посилюються слов'янофільські тенденції. Зважаючи на це, чеська верхівка звертається до російського уряду, розраховуючи на допомогу в національній боротьбі. Після 1867 р. в Чехії виникає рух за переселення в Росію, зокрема й на Волинь [8; 123].

Сприятливою для чеських емігрантів виявилась і політико-економічна ситуація, що склалась на середину ХІХ ст. у Волинській губернії. Природно-господарські умови тут були майже аналогічними, що й на землях Чехії та Царства Польського. Земля була значно дешевшою, ніж на Батьківщині. В одному з номерів „Волинских епархиальных ведомостей” знаходимо інформацію про те, що 1 десятина землі у Волинській губернії коштувала на той час від 30 до 80 крб., тоді як у Чехії її вартість була в 10 разів більшою [5; 268]. Середня вартість землі коливалась від 22 до 27,75 руб. за десятину, відповідно для купівлі середнього наділу необхідно було приблизно 450 руб. Згідно процедури, 2/3 вартості вносилося відразу, інша третина – при вступі у володіння [15; арк. 3].

Перші чеські переселенці переїхали на Волинь з Царства Польського. В 70-х роках ХІХ ст. після утворення Австро-Угорщини сюди прямують емігранти безпосередньо з Чехії, але селяться окремо від польських чехів. Перші представники чеського народу оселились на території Волині в 1859-1861 роках. Це були нащадки членів релігійної общини „чеських братів”, вихідці з польських сіл Зелева та Кучува, вони заснували два перші чеські поселення на Волині – Погорільці та Підгайці Дубенського повіту [2; 66-67]. Більшість перших поселенців були бідними та середнього достатку селянами та розореними ремісниками.

У той час, як перші чеські поселенці на півдні України та в Криму отримали від царського уряду офіційний дозвіл засновувати колонії, переселення чехів 60-х років ХІХ ст. на Волинь мало певною мірою стихійний характер, ініціювалося приватними особами.

Ідея масового переселення чехів вперше прозвучала на Слов'янському з'їзді в Москві у 1867 р. під час перебування там делегації австро-угорських чехів на чолі з Франтішеком Палацьким і Франтішеком Ладіславом Рігером. Під час візиту в Росію вони цікавились, як можна повернути потік чеської еміграції замість Америки в Південну Росію [8; 123-124].

Початок потужної чеської еміграції на Волинь пов'язують з іменем австрійського підданого Франтішека Вікентієвича Прібила, який працював агентом з найму прислуги та оголошеннях і рекомендаціях у Варшавській конторі по продажу маєтків на Правобережній Україні. Оскільки в конторі було багато оголошень з Волині про продаж маєтків польськими поміщиками, Прібил та двоє власників контори – Вільконський і Бордаш домовились організувати переселення чехів на Волинь і продавати землі цим переселенцям [9; 2].

Спочатку компаньйони їдуть на Волинь і облюбовують маєток Глинськ біля Рівного, тоді Ф.Прібил відправляється в Богемію і розпочинає агітацію за переселення чеських селян на Волинь. Через вищеназвані причини багато жителів Богемії зацікавились ідеєю переселення. З ініціативи австрійського уряду Прібила було двічі заарештовано, проте це лише посилювало його популярність. Він був змушений покинути Австрію, в Празі до нього примкнули 14 чехів в якості „розвідників” [9; 4].

У травні 1868 р. Ф.Прібил в супроводі цих 14-ти чехів прибуває на Волинь, в Рівне і купує тут ряд маєтків у Дубенському повіті [14; арк. 4]. Прибулі чехи, впевнившись у родючості та дешевизні місцевої землі, відправились назад в Богемію за своїми сім'ями для подальшої агітації за переселення та для отримання повноважень та завдатків на переселення інших чехів. Серед перших куплених маєтків – Глинськ у Рівненському повіті, та Будераж, Семидуби, Підгайці, Ульбарів в Дубенському повіті. В кінці літа 1868 р. на Волинь попрямували інші чехи з сім'ями та майном [9; 6].

Переселення чехів відбувалося групами. З одного чи кількох чеських сіл збиралася група охочих спробувати щастя на Волинських землях. Селяни обирали місце майбутнього поселення. Потім складали список осіб, що вирішили переселятися, в списку вказувалась приблизна грошова сума, яку мав надати кожен для придбання землі, зазначався склад сімей, кількість працездатних осіб.

Після спільного обговорення усіх нюансів переселення обирались 2-3 представники для ознайомлення з землями, що пропонувались переселенцям. Після прибуття на Волинь та огляду землі чеські „розвідники” передавали справи посередникам. Чехи сплачували по 20-

30 крб. за посередництво і окремо за оформлення необхідної документації. Земля розбивалась відповідно до господарського призначення на наділи, поля, хмільники, садиби, пасіки і сади [1; 76-77].

Агенти компанії, що організовувала переселення (поляки, іноді євреї), зустрічали переселенців на кордоні, розподіляли їх на партії, супроводжували до місць поселення, залишалися при них наглядачами, радниками та керівниками „від імені компанії” [9; 6-7]. Керуючись бажанням наживи та користуючись слабким знанням більшості чехів російської мови, посередники часто йшли на різного роду афери. На проданих помістях виявлялись приватні та державні борги, церковно-будівні повинності, вічні плати процентів по заповітах на різні установи, деякі володіння перебували під забороною продажу. Іноді посередники давали поміщикам лише завдатки, а з іншою частиною грошей зникали. Це викликало масу скандалів і судових позовів з боку чехів [9; 7].

Чехи засновували окремі від місцевих жителів поселення від 3 сімейств (10-12 чол.) до 1 000 чол. [7; 161]. Чехи, що емігрували з царства польського, селились в основному окремо від вихідців безпосередньо з Чехії й утворювали власні села. Більшість чехів, що мали певні кошти для купівлі землі та заведення господарства, осідали в південних повітах губернії на чорноземних і глиноземних ґрунтах [10; 56].

Австро-угорський уряд намагався перешкоджати посиленню переселенського руху. В проавстрійській пресі часто виходять публікації про важке становище чеських переселенців у Росії та підступність тамтешнього уряду. Місцева влада в Чехії всіляко затримує процес видачі паспортів та дозволів на переселення [8; 128]. Натомість російська преса подає „чеське питання” з суто позитивної сторони – у газетах „Волынские епархиальние ведомости, та „Киевлянин” систематично друкуються матеріали, присвячені чеським переселенцям.

Ще 18 грудня 1861 р. були прийняті „Правила для іноземних робітників, що поселилися у межах Російської імперії” [13; 504-509], що стали правовою основою подальшої колонізації. Вони надавали значні пільги для переселенців: емігранти з Європи звільнялись від обов'язку нести військову службу в лавах російської армії; отримали можливість купувати дешеву землю; могли вільно займатися підприємництвом і торгівлею; тимчасово звільнялися від сплати податків у державну казну (на 5 років). Також колоністи отримали право на власне самоврядування, свободу релігії та національну освіту.

Водночас, купівля землі чехами-католиками в південно-західному краї суперечила законодавчим актам, що були прийняті в наступні

роки (постанови від 10 травня 1864 р. та 10 грудня 1865 р.). Тому представники чехів на Волині заявили, що чехи-переселенці – не католики, а гусити, переселяються через утиски католиків на Батьківщині і що ця близька до православ'я віра невдовзі приведе чехів у лоно православної церкви [9; 10].

У вересні 1869 р. Волинь відвідав генерал-губернатор південно-західного краю Дондуков-Корсаков. Він ознайомився зі справами поселенців і невдовзі направив полковника Грессера для детального вивчення і влаштування справ чеських переселенців [9; 12]. За словами Грессера, виникла „із простої афери нажити гроші в Росії – дуже складна політична справа”, що потребує піклування зі сторони уряду [9; 13].

Маючи широкі повноваження від генерал-губернатора, Грессер приступив до влаштування справ переселенців. Перш за все були відсторонені поляки, всі чеські справи були доручені Прібилу і його напарнику Олічу (одному з перших переселенців) [9; 13-14]. Чеські поселення були поділені на три округи: Глинський, Мирогощанський і Бударажський. Округи очолили виборні старшини; в кожному селищі були поставлені виборні старости (Франтішек Прібил став Бударажським старшиною). Була встановлена кругова порука між поселенцями, три сім'ї були вислані чехами назад у Богемію через незадовільну поведінку. Також було вжито заходів для захисту чехів на митницях, де відбувався „просто грабіж” [9; 15-16].

В рапорті генерал-губернатору від 5 лютого 1870 р. Грессер відзначав, що чехи далекі від католицизму, є послідовниками Гуса, в Австрії сповідували католицизм примусово [9; 17]. В донесенні говорилось також: „Всі чехи відзначаються чудовою працелюбністю, повагою до властей, самою строгою чесністю і зразковою моральністю, переслідуючи самим строгим чином і виключаючи зі свого середовища неблагонадійних і бездуховних своїх співгромадян... В політичному відношенні чехи просякнуті глибокою ненавистю до поляків” [9; 19].

В травні 1870 р. при Міністерстві внутрішніх справ була утворена Особлива комісія з питань переселення чехів у південно-західний край. Комісія зробила висновок, що переселення чеського населення до Російської імперії є вигідним як в економічній, так і в політичній площині, і що гуситське вчення є прийнятним для законодавства про віротерпимість щодо „іноземних” віросповідань [2; 71-72].

Керуючись необхідністю продажу поміщицьких земель, витіснення польсько-католицького елемента з Волині та переконані в працьовитості і толерантності чехів до політики

царизму, Олександр II 10 червня 1870 р. затвердив постанову Комітету міністрів „Про оселення чехів на Волині”. Фактично на чехів, що переселились у Волинську губернію, поширювались права, які надавались іноземним поселенцям указом від 18 грудня 1861 р. Цей документ дозволив чехам спрощену процедуру прийняття російського підданства, не потрібні були особливі поліцейські свідоцтва про благонадійність. Чехи, що поселялись на приватних землях, зачислялись до селянського стану, могли приписуватись до селянських общин і волостей, або утворювати свої общини і волості. Чехи звільнялись від військової повинності. Даний акт звільняв їх від сплати державних податків та виконання громадських повинностей (на 5 років з моменту прийняття російського підданства). Чехи отримали також свободу віросповідання [9; 30-31]. Згодом чехам були надані й інші пільги, що стосувались усіх іноземних колоністів західноєвропейського походження.

Через надані пільги чеські поселенці, переважно католики, у значній кількості почали переселятися в Росію, майже виключно у Волинську губернію. У 1868 р. переселилось 135 сімей, в 1869 – 449, в 1870 – 337 сімей В 1875 р. налічувалось уже 2190 чеських сімейств. З 1875 р. переселення чехів поступово сповільнюється, це було зумовлено припиненням пільгового режиму для чехів у 1874 р. (військова повинність) [6; 170]. На 1878 р. Волинську губернію заселяло 2 636 чеських сімейств – 13 255 чол., а сусідню Подільську губернію – лише 42 сім'ї – 189 чол. [7; 161].

За даними перепису 1884 р. на Волині проживало 19 304 чехи (Житомирський повіт – 2065 чол.; Овручський – 633 чол.; Новоград-Волинський – 165 чол.; Ровенський – 3072 чол.; Луцький – 3219 чол.; Ковельський – 157 чол.; Володимир-Волинський – 1354 чол.; Дубенський – 5768 чол.; Кременецький – 96 чол.; Острозький – 2747 чол.; Староконстантинівський – 28 чол.). Більшість чехів прийняли російське підданство, в іноземному залишились тільки 7 %. У володінні чехів перебувало 35647 десятин землі (97 % – власність, лише 3 % – оренда) [6; 170].

24 вересня 1870 р. була складена урочиста присяга всіх чеських переселенців на підданство Росії у м. Дубно в присутності генерал-губернатора, на міській площі зібралось до 2000 чол. Після церемонії прийняття присяги були формально затверджені три чеські волості: Глинська, Дубенська і Луцька, вибрані чехами і затверджені старшини і сільські старости [9; 32].

Російський уряд планував використати чеських колоністів як союзників у боротьбі з польсько-католицьким населенням краю. Проте

чеські переселенці переймалися релігійним питанням далеко не в першу чергу. Як пише Крижанівський, в 1870-1880-х роках., коли релігійне питання ставилося урядом особливо гостро, чехи не спорудили жодної власної церкви [9; 83]. Причиною тому частково було те, що чехи часто оселялися поряд з українцями, чи поляками, на землях яких вже існували культові православні та католицькі споруди. Крім того, будівництво храмів було часто надто дорогим задоволенням для переселенців, які всі свої матеріальні і трудові ресурси спрямовували на заведення та облаштування власних господарств [2; 75].

Висловлюючи позицію усіх російських чиновників, І. Рудченко в 1882 р. писав: „Нащадки послідовників великого Гуса не тільки виявились неспроможними впливати своїм віровченням на крайовий католицизм, але й самі розкололися в релігійному відношенні на дві групи: меншу, яка при підтримці місцевої адміністрації намагалась утворити чесько-братське віровчення, і більшу, віддану старокатолицьким формам і догмам... Тому, останнім часом головна адміністрація в краї змушена була дивитися на чехів, як на інших іноземних поселенців, від оселення яких доводиться відгороджувати південно-західну окраїну” [7; 162].

Тому на початку 80-х років XIX ст. почались масові заходи по примусовому прийняттю чехами православ'я замість католицької віри. Наприклад, в с. Малі Дорогостаї Дубенського повіту у червні 1888 р. 225 чехів прийняли православну віру [3; 681]. В с. Вовковиях Дубенського повіту, яке заселяли чехи, на 1 серпня 1893 р. було приєднано до православ'я 774 чехи-католики [4; 658].

Отже, в другій половині XIX ст. на Волині мав місце потужний колонізаційний рух чеських землеробів. Притік мігрантів був зумовлений цілим комплексом економічних та політичних причин: важкі умови проживання в Чехії та у царстві польському; близькість території Волині від основних ареалів виходу колоністів; сприятливі природно-кліматичні умови та дешевизна землі в регіоні; надання російським урядом численних пільг для чеських переселенців і т.д. За даними перепису 1897 р., Волинь залюднювало 27 670 чехів, що становило 55 % всіх чехів Російської імперії [11; табл. XXII].

Оскільки царські чиновники покладали великі надії на те, що чехи стануть соціальною базою боротьби з полонізацією та католицизмом в краї, для них був встановлений особливий пільговий режим оселення та господарювання у Волинській губернії. Чехи не виправдали сподівань уряду, тому поступово протекціоністська політика була згорнута. Незважаючи на подальші численні утиски з боку влади, в кін. XIX ст. волинські чехи продовжували успішно господарювати,

відіграючи провідні ролі у хмелярстві та здійснюючи помітний вклад у розвиток інших галузей економіки Волині.

Джерела та література.

1. Бармак М.В. Землеволодіння та землекористування чеських поселенців Волинської губернії // Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: Наук. збірник Рівненського державного гуманітарного університету. – Рівне, 2005. – Вип. 6 – С. 76-81.
2. Бармак М.В. Німецьке, чеське та єврейське населення Волинської губернії (1796-1914 рр.). – Тернопіль, 1999. – 206 с.
3. Волинские епархиальные ведомости. – 1888. – № 19.
4. Волинские епархиальные ведомости. – 1893. – № 24.
5. Волинские епархиальные ведомости. – 1894. – № 9.
6. Забелин А. Военно-статистическое обозрение Волынской губернии. – К., 1887. – Ч. 1. – 365 с.
7. Записка о землевладении в Юго-Западном крае / Сост. И. Рудченко. – К., 1882. – 180 с.
8. Ковба Ж.М. З історії чеської еміграції на Україні // Українське слов'янознавство. Історія зарубіжних слов'ян. Вип. 1. – Львів, 1970. – С.121-129.
9. Крыжановский Е.М. Чехи на Волини. – СПб., 1887. – 224 с.
10. Олешко П.С. Еволюція землеволодіння на Волині – друга половина XIX-початок XX ст. / Дис. канд. іст. наук, – Луцьк, 2001. – 172 с.
11. Первая всеобщая перепись населения Российской империи. – Т. VIII. Волынская губерния. СПб., 1904. – 281 с.
12. Попов В.Ж. Чеські переселенці на Правобережній Україні (60-70-ті рр. XIX ст.) // Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки. Республіканський міжвідомчий збірник наукових праць. – К., 1992. – Вип. 2. – С. 16-22.
13. Свод законов Российской империи / Под ред. А. Добровольского. 2-е изд. – Кн. 3. – Т. X-XIII. – СПб., 1913.
14. Центральний державний історичний архів у м. Києві (ЦДІАК) – Ф.442. – Оп.317. – Спр.32. – Ч.3. – Арк.4.
15. ЦДІАК, ф.442, оп. 48, спр. 80, арк. 3.

Івчик Н.С.,
магістрантка
історико-соціологічного
факультету РДГУ
Науковий керівник:
проф. Гон М.М.

ТЕНДЕНЦІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ РОСІЇ ЩОДО НІМЦІВ ВОЛИНИ У XIX ст.

Перші згадки про німецьких переселенців на Волині припадають на X ст. Здебільшого це були купці з Баварії. Починаючи з XI ст. на

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРІЇ	3
Мирончук М. ЗАХІДНИЙ ВЕКТОР ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО.....	3
Прокопчук С. БЕРЕСТЕЦЬКА БИТВА 1651 р. У НАЦІОНАЛЬНОМУ ЛІТОПИСІ XVII-XVIII ст.....	8
Парфенюк В. ПЕРЕЯСЛАВСЬКА РАДА У МІФАХ ТА ФАКТАХ.....	14
Мельник І. СОЮЗ ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ ТА ЙОГО БОРОТЬБА ЗА ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ.....	22
Копищик А. ПОЛІТИКА УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ ЩОДО НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН: СУЧАСНА ВІТЧИЗНЯНА ІСТОРІОГРАФІЯ ПРОБЛЕМИ.....	28
Кукурудза А.Р. ІДЕЙНО-НАЦІОНАЛЬНА СУТНІСТЬ АВТОКЕФАЛІЇ УАПЦ.....	32
Рачок В. УКРАЇНСЬКІ ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ НА ВОЛИНІ У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД.....	39
Фалат О. ПОЛІТИКА ПОЛЬСЬКОЇ ВЛАДИ ЩОДО УКРАЇНСЬКОЇ КООПЕРАЦІЇ НА ВОЛИНІ У 30-Х РОКАХ ХХ СТОЛІТТЯ.....	47
Самсонюк Т.М. ДІЯЛЬНІСТЬ КАРАЛЬНО-РЕПРЕСИВНИХ ОРГАНІВ У ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ 1939-1941 РР.: РАДЯНСЬКА ТА ПОСТРАДЯНСЬКА ІСТОРІОГРАФІЯ.....	53
Кратюк І.Б. „ДОПОМІЖНА УКРАЇНСЬКА ПОЛІЦІЯ” ЯК СУБ’ЄКТ ГОЛОКОСТУ.....	63
Михальчук Р. ЖОВТЕНЬ 1942-ГО: ТРАГЕДІЯ МІЗОЦЬКИХ ЄВРЕЇВ.....	68
Писцьо В. СТАНОВИЩЕ УКРАЇНСЬКИХ ОСТАРБАЙТЕРІВ У РОКИ НІМЕЦЬКО-РАДЯНСЬКОЇ ВІЙНИ.....	78
Карпуніна Т.О. ХОЛІМСЬКО-ВОЛИНСЬКА ТРАГЕДІЯ, ЇЇ ПЕРЕДУМОВИ, ПЕРЕБІГ, НАСЛІДКИ.....	85

Вертелецька Н.В. ОСОБЛИВОСТІ „РАДЯНІЗАЦІЇ” НА РІВНЕНЩИНІ ПІСЛЯ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ.....	91
Бондарчук-Саввон Н.С. МІСТО ІЗЯСЛАВ У ЕТНОНІМАХ ТА ТОПОНІМАХ.....	96
ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ СВІТОВОГО РОЗВИТКУ	103
Калитюк О.О. СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ТА ПРАВОВІ ОСНОВИ ХЕТТСЬКОЇ ДЕРЖАВИ.....	103
Петлюк І.В. БОСНІЙСЬКІ СЛОВ’ЯНИ-МУСУЛЬМАНИ: ТРАНСФОРМАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ (XV – поч. ХХ ст.).....	109
Давидчук С.Ю. ІНКОРПОРАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕЛІТИ В РОСІЙСЬКЕ ДВОРЯНСЬКЕ СЕРЕДОВИЩЕ У XVIII ст.....	117
Кедрук О.П. „ОСВІЧЕНИЙ АБСОЛЮТИЗМ”: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА.....	124
Шмид О.П. ЧЕСЬКА АГРАРНА КОЛОНІЗАЦІЯ ВОЛИНІ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ ст.....	129
Івчик Н.С. ТЕНДЕНЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ РОСІЇ ЩОДО НІМЦІВ ВОЛИНІ У ХІХ ст.....	136
Нагорнюк О.М. ДЕМОГРАФІЧНИЙ СКЛАД РОСІЙСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ МЕНШИНИ ЗАХІДНОЇ ВОЛИНІ В 1920-х -1930 рр.....	145
Долганов П.С. МІЩАНСЬКЕ БРАТСТВО – АРТИКУЛЯТОР ІДЕЇ ЗМІН СОЦІАЛЬНИХ РОЛЕЙ СУБ’ЄКТІВ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОГО ПОЛІТИКУМУ.....	150
Бунечко С.М. НАЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ КРЕДИТУВАННЯ ТОРГОВЦІВ У ПОЛЬЩІ (1930-ті РОКИ).....	156
Сухий П.В. КОЗАЧІ ФОРМУВАННЯ У ВЕРМАХТІ ТА СС.....	163
Галуза В.П. УКРАЇНСЬКА „ЦІНА” ПЕРЕМОГИ У ВЕЛИКІЙ ВІТЧИЗНЯНІЙ ТА У ДРУГІЙ СВІТОВІЙ ВІЙНАХ – ТА ЄМНИЦЯ ЗА СІМОМА ЗАМКАМИ?.....	171
Федюкевич О.В. ПАРТІЙНО-ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА ДЕРЖАВИ: ЛЕГАЛІЗАЦІЯ ПРАВЛЯЧИХ СИЛ.....	178

Козлюк Р.В. СЕРЕДНЯ АЗІЯ І КАВКАЗ: МІЖ РОСІЄЮ І США.....	184
Іванченко О.В. ДІЯЛЬНІСТЬ ВИШЕГРАДСЬКОЇ ГРУПИ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ ТА СПІВПРАЦЯ З УКРАЇНОЮ.....	188
Коломис Р.В. ГЛОБАЛІЗАЦІЯ: ШЛЯХИ РОЗВИТКУ.....	193
Желізняк В. ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ЯК СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ ФЕНОМЕН: ВИТОКИ І СТАНОВЛЕННЯ.....	203
ДУХОВНО-КУЛЬТУРНЕ ЖИТТЯ.....	206
Ісічук Т.С. ХРИСТІЯНСЬКИЙ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК КУЛЬТУРИ КИЇВСЬКОЇ РУСИ.....	206
Бородинська Л.І. ВИДАВНИЧА ДІЯЛЬНІСТЬ СВАНГЕЛЬСЬКИХ ХРИСТІЯН В УМОВАХ ДРУГОЇ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ.....	212
Єфимець А.К. НА ДДНІПРЯНСЬКІ ЕМІГРАНТИ У КУЛЬТУРНОМУ ЖИТТІ ЗАХІДНОЇ ВОЛИНИ (1921-1939).....	217
Пивоварчук Н.М. МІЖВОЄННА ПРАГА – РОСІЙСЬКИЙ ОКСФОРД.....	222
Олексій Заворотній БЕРЕСТЕЦЬКА СІЧА. ДРАМА.....	226
ЗМІСТ.....	285

Наукове видання

Історія очима молодих дослідників

*Збірник матеріалів регіональної наукової конференції
молодих вчених, аспірантів, здобувачів, магістрантів*

Випуск 3

Відповідальні за випуск: **Шеретюк В.М.** – кандидат історичних наук,
доцент, декан історико-соціологічного
факультету РДГУ
Галуха Л.Ю. – кандидат історичних наук,
доцент, заступник декана історико-
соціологічного факультету РДГУ

Комп'ютерна верстка: *Бородинська Л.І., Самсонюк В.Б., Третяк О.Ю.*
Комп'ютерний макет: *Третяк О.Ю.*

Позиція редколегії може не збігатися з думками авторів
Відповідальність за наукову точність і грамотність матеріалів несуть
автори та їх наукові керівники

Підписано до друку 15.07.2008 р. Формат 60x84 1/16.
Гарнітура Times New Roman. Папір офсетний.
Друк ізографічний. Умовин. друк. арк. 15,2.
Наклад 100 прим. Зам. №55/1.

Адреса редакції: кафедра політичних наук, Рівненський державний гуманітарний
університет, вул. Остафова, 29, м. Рівне, 33027.

Віддруковано засобами оперативної поліграфії
редакційно-видавничого відділу
Рівненського державного гуманітарного університету